

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

**IZVEDBENA NAVODILA
ZA IZVAJANJE PRILAGOJENEGA
IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA Z NIŽJIM
IZOBRAZBENIM STANDARDOM
ZA DVOJEZIČNO OSNOVNO ŠOLO**

IZVEDBENA NAVODILA ZA IZVAJANJE PRILAGOJENEGA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM ZA DVOJEZIČNO OSNOVNO ŠOLO

Pri pripravi gradiva so sodelovali:

Štefan Varga, Dvojezična osnovna šola Genterovci
Spomenka Juretič, Dvojezična osnovna šola II Lendava
Vida Gomivnik Thuma, Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Vlado Milekšič, Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Irena Kumer, Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Strokovni tim, Dvojezična osnovna šola II Lendava

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo
Za ministrstvo: dr. **Jernej Pikalo**
Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Spomenka Juretič**
Jezikovni pregled: **Valerija Horvat**

Prva izdaja
Ljubljana 2013

Sprejeto na 161. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 19. decembra 2013.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:373.3(497.411)(0.034.2)

IZVEDBENA navodila za izvajanje prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom za dvojezično osnovno šolo [Elektronski vir] / [pri pripravi so sodelovali Štefan Varga ... [et al.] ; uredila Spomenka Juretič]. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2013

Način dostopa

(URL): http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_pos ebne/Navodila_PP_NIS_dvojezicna_OS.pdf

ISBN 978-961-03-0218-6 (Zavod RS za šolstvo, pdf)
1. Varga, Štefan 2. Juretič, Spomenka
272699648

KAZALO

1	UVOD.....	4
2	CILJI DVOJEZIČNE OSNOVNE ŠOLE, KI IZVAJA PRILAGOJENI IZOBRAŽEVALNI PROGRAM Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM	5
3	PRILAGOJEN PREDMETNIK PRILAGOJENEGA PROGRAMA Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM ZA DVOJEZIČNO OSNOVNO ŠOLO	6
4	POUK.....	8
4.1	Organizacija pouka.....	9
5	LITERATURA.....	12

1 UVOD

Dvojezična osnovna šola na narodno in jezikovno mešanem območju Prekmurja je sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji. Zanj veljajo vsi zakoni, podzakonski akti, predpisi, smernice za delo in navodila s področja vzgoje in izobraževanja. Vloga in naloge dvojezične osnovne šole so dodatno opredeljene v Zakonu o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je po predlogu Nacionalne komisije za prenovu programov za otroke s posebnimi potrebami na 59. seji dne 3. 7. 2003 sprejel Predlog prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom za devetletno dvojezično osnovno šolo.

Z uvajanjem programa 9-letne osnovne šole na narodno in jezikovno mešanem območju Prekmurja je prenehal veljati predpis Organizacija usposabljanja učencev v dvojezični posebni osnovni šoli (sprejel ga je Strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje, UL RS, 30/76).

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja v 5. členu določa, da so izvedbena navodila za izvajanje sestavina izobraževalnega programa za pripadnike oziroma pripadnice narodnih skupnosti.

Navodila za izvajanje 9-letnega programa v I., II. in III. vzgojno-izobraževalnem obdobju dvojezične osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom določajo prilagoditve devetletnega programa in pogoje, ki zagotavljajo uspešno uresničevanje ciljev ter nalog dvojezične šole.

2 CILJI DVOJEZIČNE OSNOVNE ŠOLE, KI IZVAJA PRILAGOJENI IZOBRAŽEVALNI PROGRAM Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM

Vzgoja in izobraževanje učencev z lažjo motnjo v duševnem razvoju v dvojezični osnovni šoli na narodno in jezikovno mešanem območju ob upoštevanju Prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom za dvojezično osnovno šolo ter Navodil za izvajanje prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom v primeru dveh ali več motenj, ovir oziroma primanjkljajev uresničuje poleg splošnih ciljev osnovnošolskega izobraževanja še naslednje cilje:

- razvija jezikovne zmožnosti in sposobnosti v prvem in drugem jeziku;
- ohranja in razvija madžarski jezik in kulturo;
- vzgaja za spoštovanje in razumevanje narodne in kulturne drugačnosti, za sodelovanje med pripadniki slovenskega naroda in pripadniki madžarske narodne skupnosti ter razvija sposobnosti za življenje in sobivanje na narodnostno in jezikovno mešanem območju.

Pogoji, ki zagotavljajo uspešno uresničevanje ciljev in nalog dvojezične osnovne šole, so:

- prilagojen predmetnik;
- prilagojeni učni načrti;
- ustrezna usposobljenost strokovnih delavcev, ki obvladajo oba učna jezika ter dodatno izpopolnjujejo znanje v obeh jezikih ter metodiki dvojezičnega pouka;
- dvojezični učbeniki od 3. do 9. razreda;
- dodatna učna sredstva in učila za izvajanje narodnostnega programa;
- prilagojeni normativi in standardi.

Prilagojeni predmetnik z nižjim izobrazbenim standardom za dvojezično osnovno šolo je dopolnjen s predmeti: slovenščina kot drugi jezik, madžarščina kot materinščina in madžarščina kot drugi jezik. Vsi trije predmeti se poučujejo po prilagojenih učnih načrtih, ki jih je sprejel Strokovni svet RS za splošno izobraževanje. Zaradi teh dopolnitev se deloma spreminja obseg ur predmetov iz temeljnega predmetnika (slovenščina kot materinščina, likovna umetnost, glasbena umetnost, družboslovje, spoznavanje okolja, naravoslovje, tehnika in tehnologija ter gospodinjstvo).

3 PRILAGOJEN PREDMETNIK PRILAGOJENEGA PROGRAMA Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM ZA DVOJEZIČNO OSNOVNO ŠOLO

A. OBVEZNI PROGRAM

Predmeti	1.r	2.r	3.r	4.r	5.r	6.r	7.r	8.r	9.r	fond ur
Slovenščina 1	5	6	6	5	5	5	4	4	4	1528
Slovenščina 2	3	4	4	4	4	4				805
Madžarščina 1	5	6	6	5	5	5	4	4	4	1528
Madžarščina 2	3	4	4	4	4	4	4	4	4	1213
Tuji jezik							2	2	2	204
Likovna umetnost	1	1	1	2	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	433
Glasbena umetnost	2	1,5	1,5	1,5	1	1	1	1	1	399,5
Matematika	4	4	5	5	4	4	4	4	4	1318
Tehnika in tehnologija					1,5	2,5	3	3	3	446
Gospodinjstvo					1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	258
Naravoslovje				2	2	2	2	4	3	515
Spoznavanje okolja	2	2	2							210
Družboslovje				2	2	2	4	2	3	517
Šport	3	3	3	3	3	3	3	3	3	936
Oddelčna skupnost	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	189,5
Število predmetov	8	8	8	8	11	11	12	12	12	
Število ur na teden	20,5	22	23	25	26	27	30,5	31	31	
Število tednov	35	35	35	35	35	35	35	35	33	

ŠOLA V NARAVI	
---------------	--

A2. SPECIALNO PEDAGOŠKA DEJAVNOST

	1.r	2.r	3.r	4.r	5.r	6.r	7.r	8.r	9.r	fond ur
RAČUNALNIŠKO OPISMENJEVANJE				1	1	1				105
SOCIALNO UČENJE	1	1	1	1	1	1				210

Skupaj	1	1	1	2	2	2				
--------	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--

B. RAZŠIRJENI PROGRAM

	1.r	2.r	3.r	4.r	5.r	6.r	7.r	8.r	9.r	fond ur
DOPOLNILNI IN DODATNI POUK	2	2	2	2	2	2	2	2	2	624
INTERESNE DEJAVNOSTI	2	2	2	2	2	2	2	2	2	624
JUTRANJE VARSTVO VARSTVO VOZAČEV	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5				525
PODALJŠANO BIVANJE										

dnevi dejavnosti/ število dni	1.r	2.r	3.r	4.r	5.r	6.r	7.r	8.r	9.r	skup. ur dejavn.
KULTURNI DNEVI	4	4	4	3	3	3	3	2	3	116
NARAVOSLOVNI DNEVI	3	3	3	3	3	3	3	3	2	104
TEHNIŠKI DNEVI	3	3	3	4	4	4	4	10	10	180
ŠPORTNI DNEVI	5	5	5	5	5	5	5	5	5	180
SKUPAJ VSEH UR										
ŠTEVILO DNI DEJAVNOSTI	15	15	15	15	15	15	15	20	20	

Zakon o pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja omogoča, da predmetnik lahko določi za učence največ za dve uri večjo tedensko obveznost.

Vsebine madžarske kulture, zgodovine in zemljepisa morda geografije se uresničujejo skozi aktualizacijo vsebin pri izvedbi učnih načrtov družboslovja, glasbene vzgoje in likovne vzgoje ter pri dnevih dejavnosti v razširjenem programu in projektih, ki jih izvaja šola.

Ciljem vzgoje za sožitje mora šola namenjati različne kulturne dejavnosti. Ob tem mora ustvarjati in izkoriščati priložnosti za razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenskem in madžarskem jeziku.

Za bogatitev kulturnih vrednot imajo v dvojezični osnovni šoli pomembno vlogo slovenske in madžarske folklorne skupine, pevski zbori, glasbeni ansambli, bralna značka in recitatorske skupine, ki vključujejo učence ne glede na narodnost. V vse dejavnosti šole, proslave,

priredive in tekmovanja, kakor tudi v vodstvene organe razredne in šolske skupnosti se vključujejo učenci ne glede na narodnost. Učenci imajo v vseh fazah vzgojno-izobraževalnega procesa pri dejavnostih in delu šole možnost sodelovanja v svojem maternem jeziku.

4 POUK

Prilagojeni predmetnik z nižjim izobrazbenim standardom za dvojezično osnovno šolo ima prilagojeno število ur pri nekaterih predmetih. Kljub prilagojenemu številu ur pa mora dvojezična šola realizirati predpisane cilje iz učnega načrta. Cilji tistih učnih predmetov, ki so z dvojezičnim predmetnikom časovno okrnjeni (spoznavanje okolja, likovna vzgoja, družboslovje, naravoslovje, tehnika in tehnologija, gospodinjstvo), se realizirajo z medpredmetnimi povezavami pri urah slovenskega in madžarskega jezika.

V dvojezično osnovno šolo s prilagojenim izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom se vključujejo učenci z narodno in jezikovno mešanega območja in z enojezičnega (slovenskega) območja. Prihajajo iz mešanih (slovenskih/madžarskih/hrvaških/romskih) ali enojezičnih družin. Učenci, ki prihajajo z enojezičnega območja, se ne izobražujejo dvojezično. Govorno-jezikovna zmožnost učencev v materinščini oziroma drugem jeziku je zelo različna. Izbira jezika opismenjevanja (slovenščine/madžarščine) temelji na pretežni uporabi jezika v družini/domačem okolju.

Sporazumevalna zmožnost otrok ob vstopu v šolo je izjemno raznolika. Med otroki z enakomerno razvito govorno zmožnostjo v obeh jezikih in tistimi, ki se sporazumevajo le v svojem maternem jeziku, je ves spekter različnih stopenj obvladovanja slovenskega in madžarskega jezika. Zato je nujno, da pri pouku jezika oziroma pri zastavljanju ciljev šola upošteva učenčeve sporazumevalne zmožnosti in njegove sposobnosti.

V šoli se začne usmerjeno razvijanje govorne zmožnosti v drugem jeziku. Učenci usvojijo glasovje drugega jezika, poimenovati znajo predmete in pojme iz neposrednega okolja ter zmorejo tvoriti enostavne povedi. Namen usmerjenega dela je v prvi vrsti razviti receptivno sporazumevalno sposobnost v drugem jeziku, po naravni metodi, ob otroku poznanem kontekstu. Kot pripomoček pri tem delu učiteljice uporabljajo predmete iz neposrednega okolja, ki jih otroci že poznajo. Uvajajo pa tudi literarne predloge, pesmice, izštevance, igrice itd. Učitelji morajo upoštevati heterogeno predznanje v drugem jeziku ter individualne sposobnosti otrok. Izkoristiti morajo nagnjenost k igranju z jezikom, z besedami in besednimi zvezami.

Preverjanje in ocenjevanje znanja poteka pri vseh predmetih, razen pri jezikih, v obeh jezikih. Pri ocenjevanju znanja je učenec pri vseh predmetih, razen pri jezikih, ocenjen na osnovi odgovorov v prvem jeziku oziroma v jeziku, ki ga izbere sam oziroma se v njem lažje izraža.

Pri slovenščini oziroma madžarščini kot drugem jeziku se pri ocenjevanju upošteva predvsem načelo, da opisne ocene (v prvem in drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju) in številčne ocene (v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju) izražajo napredek učenca v obvladovanju slovenščine oziroma madžarščine kot drugega jezika ob upoštevanju minimalnih in temeljnih standardov, zapisanih v učnih načrtih.

Učitelji morajo z ustreznim pedagoškim delom doseči, da učenci usvojijo cilje drugega jezika in pridobijo pozitivno oceno.

Ob koncu drugega in tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja se znanje učencev preverja z nacionalnimi preizkusi znanja. Preverjanje je prostovoljno. Ob koncu drugega obdobja se preverja znanje iz slovenščine ali madžarščine in matematike. Ob koncu tretjega obdobja se preverja znanje iz slovenščine ali madžarščine, matematike in iz predmeta iz obveznega dela predmetnika, ki ga vsako leto določi minister.

4.1 Organizacija pouka

Da bi se uresničevali tako cilji na področju razvoja sporazumevalnih zmožnosti v obeh jezikih kot tudi predpisani cilji ostalih predmetov v predmetniku ter usvajanje narodnostnih vsebin, je smiselno prilagoditi organizacijo pouka. Zaradi majhnega števila učencev poteka pouk v različnih kombinacijah razredov iz dveh ali treh razredov. Glede na razvojno-psihološke značilnosti učencev in posledične didaktične zahteve ter glede na vsebino in raven zahtevnosti ciljev v UN je ustrezneje oblikovati oddelke učencev zaporednih starosti in zaporednih programskih razredov, npr. v primeru 2-razredne kombinacije kombinirani oddelk 1. in 2. razreda, 3. in 4. razreda itn. Če oblikujemo oddelke s trirazredno kombinacijo, je z vidika predmetnika ustrezneje oblikovati oddelke znotraj triletij.

V I. vzgojno-izobraževalnem obdobju se začne sistematično opismenjevanje v prvem jeziku ter usmerjeno razvijanje govornih zmožnosti učencev v drugem jeziku.

Prilagojeni predmetnik z nižjim izobrazbenim standardom za dvojezično osnovno šolo v III. vzgojno-izobraževalnem obdobju določa prehod učencev od slovenščine kot drugega jezika k slovenščini kot prvemu jeziku in s tem prehod k enotnemu učnemu načrtu. Zato je šola dolžna ponuditi učencem v 5. in 6. razredu možnost obiskovanja dodatnega pouka slovenščine, učenci in njihovi starši se za dodatni pouk slovenščine odločijo prostovoljno.

V 7. razredu mora šola omogočiti učencem mehke in postopen prehod od dveh učnih načrtov k enotnemu učnemu načrtu. Zaradi lažjega prehoda mora šola v prvem in drugem ocenjevalnem obdobju posebno skrb nameniti odpravljanju primanjkljaja v ustnem in pisnem izražanju učencev. To lahko dosega z delom v manjših skupinah, primernim obsegom vsebin in ustrezno rabo aktivnejših oblik in metod dela.

Glede na organizacijo pouka ter nekatere ugotovitve spremljave razvijanja sporazumevalne zmožnosti ni smiselno uvajanje homogenih jezikovnih učnih skupin, temveč ustrezna uvedba timskega pouka dveh učiteljev pri poučevanju jezikov ter pri vseh ostalih predmetih v I. in II. vzgojno-izobraževalnem obdobju ob ustrezni kombinaciji razredov in upoštevanju fleksibilnosti organizacije vzgojno-izobraževalnega dela, npr. daljše in krajše učne enote, strnjeno, zgolj na določeno obdobje šolskega leta, fokusirano poučevanje naravoslovja in/ali družboslovja v drugem triletju (fleksibilni predmetnik). Timski pouk naj poteka v najrazličnejših modelih, npr. kot sočasni timski pouk ob isti (kot dopolnjevanje v razlagi, razgovoru, demonstraciji ...) ali različni učni vsebini (kot izmenično ali sočasno delo na različnih učnih postajah, v različnih homogenih ali heterogenih skupinah). Pri vsem tem je dobro vedeti, da so sočasni modeli timskega pouka za učitelje izredno zahtevni, vendar ob ustreznem komplementarnem pristopu obeh učiteljev tima z didaktično-metodičnega vidika nadvse pestri in zanimivi.

Glede na sporazumevalno zmožnost učencev v slovenščini oz. madžarščini ter doseganje ciljev oz. pričakovanih rezultatov pri vseh predmetih lahko učitelja pouk ali del pouka v posameznem oddelku izvajata tudi v prostorsko ločenih skupinah.

S prisotnostjo dveh pedagoških delavcev (timski pouk) se omogoča fleksibilna raba metode »vezava jezika na osebo«, kadar je to smiselno. Pri tem morajo biti dvojice strokovnih delavcev oblikovane po metodi vezave jezika na osebo.

Učenci se pri pouku slovenskega in madžarskega jezika delijo v skupine v skladu z normativi, ki veljajo: slovenščina kot materinščina - slovenščina kot drugi jezik, madžarščina kot materinščina – madžarščina kot drugi jezik (8. člen Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja).

Pri pouku ostalih predmetov sta oba jezika učna jezika. Razmerje med jezikoma se prilagaja sposobnostim in sporazumevalnim zmožnostim učenca ob upoštevanju njegovega

maternega jezika, konkretnemu okolju in narodnostni sestavi učencev v posameznem oddelku.

Za učinkovitejše razvijanje jezikovne zmožnosti v madžarskem oziroma slovenskem jeziku lahko šola v III. vzgojno-izobraževalnem obdobju pri določenih predmetih oblikuje učne skupine, v katerih poteka pouk pretežno v madžarskem oziroma slovenskem jeziku. Jezikovne učne skupine lahko šola oblikuje pri največ treh predmetih po 1 učno uro na teden ali pa pri enem predmetu v obsegu vseh ur po predmetniku. Jezikovne učne skupine se oblikujejo na osnovi pisnih soglasij staršev. V kolikor se jezikovne učne skupine ne oblikujejo, pouk poteka dvojezično. V heterogenih oddelkih dvojezični pouk poteka po ciljnoveporedni metodi. Pri ciljnoveporedni metodi poteka obravnava snovi v enem jeziku, poglobljanje, utrjevanje in povzetki z zapisom izrazja pa v drugem jeziku. Razmerje med jezikoma se prilagaja konkretnemu sestavu razreda in potreb učencev, na podlagi kadrovske možnosti šole in možnosti predmetnika.

Pri pouku v 1. in 2. razredu slovenska skupina učencev uporablja slovenske učbenike, madžarska skupina madžarske učbenike. Od 3. do 9. razreda se pri vseh predmetih, razen pri jezikih, uporabljajo dvojezični učbeniki in delovni zvezki.

5 LITERATURA

1. Kovács, Attila. 2000: O zgodovini Lendave. V: *Medetnični odnosi in etnična identiteta v slovenskem etničnem prostoru II*, Nečak Lük, A., Jesih, B. Ljubljana.
2. Program življenja in dela osnovne šole, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, 1984.
3. Nečak Lük, Albina. 1989: Motivacija za učenje maternega in drugega jezika v dvojezični osnovni šoli v Prekmurju. V: *Vzgoja in izobraževanje v večjezičnih okoljih*.
4. Novak Lukanovič, Sonja. 2000: Pogledi na dvojezično vzgojo in izobraževanje, V: *Medetnični odnosi in etnična identiteta v slovenskem etničnem prostoru II*, Nečak Lük, A., Jesih, B. Ljubljana.
5. Nečak Lük, Albina. 1999: Modeli izobraževanja v etnično in jezikovno heterogenih okoljih: Analiza strukturnih elementov za izbiro modelov izobraževanja v slovenskem etničnem prostoru. Raziskovalno poročilo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Znanstveni inštitut.
6. Nečak Lük, Albina. 2000: Mnenje o jezikovni organizaciji pouka po modelu ena oseba en jezik v 1. razredu DOŠ Genterovci.
7. Zakon o pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja.
8. Prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom za dvojezično osnovno šolo. <http://www.zrss.si/default.asp?rub=205>
9. Dopolnitev posebnega dela prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom z določitvijo specialno pedagoških dejavnosti in navodil za izvajanje v primeru dveh ali več motenj, ovir oz. primanjkljajev za gluhe in naglušne, slepe in slabovidne, gibalno ovirane ter govorno-jezikovne motnje, Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, 2006. <http://www.zrss.si/default.asp?rub=3067>